

(Политика, 02.10.2009)

Републички јавни тужилац поднео је у петак 25. септембра предлог Уставном суду за забрану организација „Отачествени покрет Образ” и „1389”.

Са становишта уставног права, требало би указати на следеће. Прво, искључиво је Уставни суд надлежан за одлучивање о забрани рада удружења.

Друго, такву надлежност имају поједини (не сви) уставни судови у Европи.

Треће, упоредна искуства уставних судова показују да институт забране организација носи собом извесне опасности. И јаки уставни судови ретко се упуштају у одлучивање о овим питањима. Савезни уставни суд Немачке учинио је то два пута, када је забранио Неонацистичку партију (1952) и Комунистичку партију (1956). Има и супротних примера. Одлука Уставног суда Турске да забрани Исламистичку партију (2001) довела је до спора пред Европским судом за људска права због повреде слободе удруживања гарантоване Европском конвенцијом.

Четврто, истиче се да разлози за забрану рада удружења предвиђени Уставом Србије нису довољно одређени („Уставни суд може забранити само оно удружење чије је деловање усмерено на насилно рушење уставног поретка, кршење зајемчених људских или мањинских права или изазивање расне, националне или верске мржње”). И у другим европским уставима који уређују овај институт разлози су слично формулисани.

Пето, спорови о забрани рада удружења су особени. То је имао у виду и законодавац. Поступак пред Уставним судом покреће се на предлог владе, републичког јавног тужиоца или органа надлежног за упис у регистар политичких странака, синдикалних организација, удружења грађана или верских заједница (сужен круг овлашћених предлагача). У предлогу се наводе разлози и докази због којих се тражи забрана рада удружења. У овом поступку јавна расправа мора се одржати. Јавна расправа одржава

се обавезно само још у поступку оцењивања уставности или законитости (постоје одступања) и у изборним споровима. Кад Уставни суд забрани рад организације, та организација брише се из одговарајућег регистра даном достављања одлуке Уставног суда надлежном органу.

Из свега овога произлази да треба имати поверење у Уставни суд када буде одлучивао о предлогу републичког јавног тужиоца. Не би требало инсистирати на хитности поступка већ на темељном спровођењу претходног поступка и квалитетној јавној расправи да би се донела ваљана одлука.

И да нам не замере судије, али Уставни суд нема ауторитет институције независне од политичких власти, институције првог ранга у уставном систему. Ауторитет се не добија аутоматски, по сили Устава или протоком времена; он се стиче правним и интелектуалним бравурама, храброшћу у борби против спољних притисака и богатом судском праксом. Уставни суд не треба да „служи” ни политичким властима, ни јавном мњењу него Уставу. Прилику да одлучује по мери Устава, а не по укусу политичких актера или јавности, имаће управо поводом односног предлога републичког јавног тужиоца. Остаје да се види да ли ће Уставни суд бити чувар трона Устава или чувар Устава под троном политичара.

Аутор је доцент на Правном факултету БУ